FINLAND MÅ FINDE SINE EGNE VEJE*)

KNUD MØLLER

Finlands stilling i den internationale politik er »sui generis« (udtalte Urho Kekkonen i en af sine første taler, efter at han var blevet valgt i 1956. Da kendskabet til latin ikke er særlig udbredt i landet, kunne dette for mange af tilhørerne lige så godt have været græsk som hebraisk. Men helt fra våbentilstanden i efteråret 1944 og frem til »åbningen til venstre« ved dannelsen af regeringen i maj 1966 har finnerne og deres naboer fået mange eksempler på, at betingelserne for indenrigs- og udenrigspolitik i Finland er helt anderledes end i Norden og Øst-Europa i øvrigt.

Blandt alle de europæiske stater, der efter den første verdenskrig opnåede selvstændighed, er Finland den eneste, der frem til i dag har kunnet bevare sin stats- og samfundsform uændret, altså i modsætning til de baltiske stater, der er indgået i Sovjetunionen, og de østeuropæiske lande, der efter den anden verdenskrig er slået ind på en folkedemokratisk linie.

Også som nabo til Sovjetunionen og tidligere deltager i krigen på Tysklands side mod Sovjetunionen har Finland en særstilling: Dets udenrigspolitik er neutral – selv om denne neutralitet har visse skarpt definerede begrænsninger.

Det er i første række Finlands relationer til den store nabo i øst, der har vakt omverdenens interesse. Udenrigs- og indenrigspolitik har imidlertid grebet stærkt ind i hinanden, hvorved der til tider er opstået så komplicerede situationer, at langt fra alle har haft evne og tilstrækkelig indsigt til at fatte det indviklede mønster. For mange – og også for dele af den offentlige mening i Finland – ser billedet, i særdeleshed den stærke splid mellem de forskellige politiske partier, højst kaotisk ud.

SPRING UD I DET UVISSE

Våbenstilstanden i efteråret 1944 og den derpå følgende fredsaftale danner udgangspunktet for Finlands senere skæbne, og ex ante så udsigterne alt andet end lyse ud, hvorfor Finlands situation i dag mod denne baggrund kan betragtes som ualmindelig gunstig, skønt en sammenligning mellem forholdene i Finland og de øvrige skandinaviske lande ellers ikke falder ud til Finlands fordel.

*) For den rent sproglige formulering af denne artikel hæfter i vid udstrækning Økonomi og Politiks redaktør.

Finland tabte i krigen 10 % af sit areal, 97.000 mand faldt og desuden fastsattes en krigsskadeserstatning til Sovjetunionen på 300 millioner dollar (i 1948 nedsat til nominelt 226,5 millioner) i varer til 1938-prisen. De fleste af disse varer var af en art, som Finland ikke traditionelt havde produceret, hvorfor Finland – sammen med andre vanskeligheder – efter krigen var nødt til at bygge en helt ny industri op for at være i stand til at fremstille de skibe og andre metalindustriprodukter, som Sovjetunionen krævede.

For eksperter syntes opgaven helt uløselig.

Præsident Juho Kusti Paasikivi formulerede den gang i en privat samtale sætningen: økonomisk er dette en umulighed, politisk er det en nødvendighed.

I begyndelsen skete der i Finland det samme som i de øvrige nabolande til Sovjetunionen. Regeringsmagten overtoges af en koalition bestående af repræsentanter for kommunister, øvrige venstresocialister, socialdemokrater og bondepartiet (agrarforbundet, det nuværende centerparti). Forskellen mellem Finland og de øvrige lande i øst var imidlertid den, at de nævnte partigrupper ikke dannede et forbund. Samarbejdet baseredes kun på en aftale mellem de pågældende rigsdagsgrupper. Efter socialdemokraternes valgsejr sommeren 1948 kunne man derfor slå ind på en ny kurs. I den ny regering, der dannedes, var det ikke længere folkedemokrater (kommunister), der beklædte nøglepositionerne – det vil sige stats- og indenrigsministerposterne. Den socialdemokratiske regering Fagerholm påtog sig også den risikable opgave at udrense de kommunistiske elementer fra det hemmelige politi, som derefter omorganiseredes.

Hermed lagdes grunden til Finlands fortsatte eksistens som parlamentarisk demokrati.

Kommunisterne blev derefter holdt udenfor alle finske regeringer frem til foråret 1966. Men afgørelserne i 1948 fik konsekvenser for socialdemokratiet, som allerede tidligere var blevet betragtet med den største mistro af den kommunistiske ledelse i Moskva.

VENSKABSAFTALEN AF 1948 OG NEUTRALITETEN

Våbenstilstanden i 1944 blev et vendepunkt. Det faldt i den konservative Juho Kusti Paasikivis lod at bygge basen for en ny udenrigspolitik, der tog hensyn til Sovjetunionens interesser, hvor den største vanskelighed – i hvert fald tilsyneladende – bestod i de stærke antisovjetiske og antikommunistiske stemninger, der havde kunnet udvikle sig frit – ja, ligefrem dyrkedes – i 30-erne og begyndelsen af 40-erne.

Fredsaftalen forpligtede Finland til ikke at slutte sig til nogen alliance,

der var rettet mod »de allierede« (d. v. s. i praksis mod Sovjetunionen). Paasikivi påpegede stærkt, at finnernes egen opfattelse af forholdene ikke var det afgørende; det var derimod, hvad russerne tænkte om Finlands politik i en prekær situation. »Udenrigspolitikken går forud for indenrigspolitikken«, var et af Paasikivis slagord. M. a. o. det var en opgave for den finske udenrigspolitik at overbevise russerne om Finlands ærlige hensigter.

Der er ingen uenighed i Finland om, at denne politik er nødvendig, men helt frem til disse dage har man diskuteret, i hvor høj grad det i virkeligheden er påkrævet at tage hensyn til Sovjetunionen, og hvorvidt grænsen ikke til tider er blevet overskredet.

En del af Finlands forpligtelser overfor naboen i øst er klart formuleret i aftaler, hvad der dog ikke udelukker, at de, som har fulgt udviklingen i Finlands relationer til Sovjetunionen på nært hold, gang på gang har haft fornemmelsen af at være tilskuere til et drama med stærke kulminationer.

Den første kom i foråret 1948. Starten var et TASS-telegram den 22. februar om et brev fra Stalin til Paasikivi. Med henvisning til bistandspagter mellem Sovjetunionen på den ene side og Ungarn og Rumænien på den anden foresloges forhandlinger mellem Moskva og Helsingfors vedrørende en aftale om fælles forsvar mod »tysk aggression«.

På daværende tidspunkt eksisterede der ikke nogen tysk stat.

Efter meget tovtrækkeri først i den finske rigsdag, senere mellem de sovjetiske og finske forhandlere i Moskva, undertegnedes den 6. april en aftale om »venskab, bistand og gensidig samarbejde«.

Som præsident Paasikivi sagde i en radiotale kort efter undertegnelsen, var aftalen ikke sket »efter nogen model«. Til forskel fra de andre aftaler af samme art mellem Sovjetunionen og dens vestlige naboer siges det – allerede i indledningen – at Sovjetunionen respekterer Finlands ønske om at holde sig udenfor stormagtskonflikterne, den formulering, som Stalin åbenbart hentydede til, da han efter forhandlingerne udtalte, at »aftalen var blevet dikteret af finnerne«.

Netop denne indledning til 1948-aftalen betragtes som den formelle grund til Finlands neutralitetspolitik.

Aftalens artikel 1 og 2 definerer imidlertid de situationer, hvor Finland forpligtes til handling:

Artikel 1: Hvis Finland eller Sovjetunionen over *finsk* territorium skulle blive udsat for væbnet angreb fra *Tyskland eller anden med Tyskland forbunden stats* side, vil Finland, tro mod sine forpligtelser som selvstændig stat, kæmpe for at afværge angrebet.

Finland skal derved sætte alle sine disponible styrker ind for at forsvare sit territoriums integritet til lands, til søs og i luften. Dette skal ske *inden-*

for Finlands grænser ifølge de i den foreliggende traktat præciserede forpligtelser, *om nødvendigt* med Sovjetunionens hjælp.

Sovjetunionens hjælp til Finland skal ydes efter de høje kontraherende parters in concreto indgåede overenskomst, ifald der foreligger trussel om angreb.

Artikel 2: De høje kontraherende parter skal rådslå indbyrdes, hvis der skønnes at foreligge en trusel om et sådant angreb, som omtales i artikel 1.

De seks øvrige artikler i aftalen er af stor interesse med hensyn til videreudviklingen af de økonomiske og kulturelle forbindelser mellem landene, derimod er deres betydning for Finlands udenrigspolitik ganske ringe. Noget specielt ved formuleringen af artikel 2 er muligvis straks faldet i øjnene, nemlig at verbet »skønnes« var i passiv form, m. a. o. der sagdes ikke, hvem angrebstruslen skulle konstateres af.

Under den såkaldte notekrise i efteråret 1961-foråret 1962 blev det dog i praksis fastslået, at begge parter fælles skulle konstatere denne trusel. Herom mere senere i denne artikel.

Præsident Kekkonen har i sin præsidenttid på mange udenlandsrejser gjort sit bedste for at få specielt stormagternes førende politikere til at udtale deres anerkendelse af Finlands neutralitet og har i flere forbindelser givet udtryk for tanken om, at et land kun er neutralt, hvis andre lande fuldt og fast stoler på dets neutralitet. Lederne i Moskva har gentagne gange – efter 1952 – betegnet Finland som en neutral stat, hvis udenrigspolitik Sovjetunionen er tilfreds med.

De »disponible styrker«, som Finland ifølge artikel 1 skal sætte ind for at »forsvare sit territoriums integritet«, er imidlertid ifølge fredstraktaten begrænset til 37.000 mand, hvad der givetvis kan få praktiske konsekvenser for den sovjetiske bistands størrelse, hvis der – trods alt – opstod en krig eller krigstrusel mod Finland.

UDENRIGSPOLITIKKEN I INDENRIGSPOLITIKKEN

Præsident Paasikivis tese om, at »udenrigspolitikken går forud for indenrigspolitikken«, førte til konsekvenser omgående efter våbenstilstanden. Således benyttede Paasikivi lejligheden til i en radiotale kort før de første rigsdagsvalg efter krigen at opfordre forskellige politikere, der havde været aktive under krigen mod Sovjetunionen, til ikke at kandidere, blandt dem socialdemokraternes daværende leder Väinö Tanner, udenrigsminister under vinterkrigen.

De første regeringer efter krigen var »skræddersyet« efter Moskvas ønske: folkedemokrater, socialdemokrater og bondeparti.

Senere var det vanskeligere på forhånd at forudse, hvordan Moskva ville reagere på de forskellige politiske konstellationer, der stod bag Finlands

regeringer, og meget tyder på, at standpunkterne heller ikke i Moskva har været konstante.

Lidt efter lidt udkrystalliseredes en opfattelse af, hvordan regeringer måtte være sammensat, for at forholdet til naboen i øst ikke skulle kompliceres eller lede til forviklinger. Den første rent socialdemokratiske regering, under statsminister K. A. Fagerholm 1948-49, blev genstand for megen kritik fra Moskva. De følgende regeringer undgik denne skæbne, hvad enten de var rene agrar-ministerier eller koalitioner mellem forskellige partier, deriblandt også socialdemokratiet, men dog domineret af agrarerne. Udenrigspolitisk stod disse regeringer stærkt, ja endog meget stærkt – indenrigspolitisk fristede de som oftest en meget usikker tilværelse.

Den dramatiske udvikling i relationerne til Moskva i efteråret 1958 og begyndelsen af 1959 betragtedes i lang tid som det sikreste tegn på, hvor frie hænder finnerne havde – henholdsvis hvilke grænser man ikke måtte overskride – i regeringsspørgsmålet. Efter rigsdagsvalget i 1958 dannedes for første gang efter spaltningen af det socialdemokratiske parti en regering, der støttede sig til et flertal i rigsdagen. Det var atter K. A. Fagerholm, der var statsminister, og hans regering omfattede alle partier i rigsdagen undtagen folkedemokraterne og det socialdemokratiske udbryderparti, populært kaldt snart »skogitpartiet«, snart »simonitpartiet«. Socialdemokraterne havde fem ministerposter, agrarerne fem, højre tre og svenske og finske folkeparti en minister hver.

Med støtte fra $^2/_3$ af rigsdagen havde denne regering de bedste forudsætninger for at klare problemerne – indenrigspolitisk. Men udenrigspolitisk blev den en veritabel fiasko. Sovjetambassadøren Lebedev rejste hjem uden af aflægge (officiel) afskedsvisit hos præsident Kekkonen, Moskva annullerede bestillinger hos de finske industrier, bl. a. værfterne, og til slut kunne man i praksis – skønt ikke formelt – tale om brud i forbindelserne med Sovjetunionen. Den første, der trådte ud af denne regering, var udenrigsminister Johannes Virolainen, agrar, der ved regeringsdannelsen havde beroliget de bekymrede blandt sine partifæller med forsikringer om, at Moskva ville have tillid til regeringen, så længe han var i ledelsen for udenrigsministeriet.

Det var under denne krise, at præsident Kekkonen foretog en turistrejse til Leningrad, hvortil så også partilederen Nikita Krustjev ankom. Efter deres samtaler fulgte en middagstale, hvori Krustjev forsikrede, at »Sovjetunionen ikke nærede det ringeste ønske om at blande sig i Finlands indre anliggenheder«, men samtidig udtalte han, at »man bag regeringschefen Fagerholms brede ryg skimtede kræfter, som var kendte for deres fjendtlige indstilling til Sovjetunionen, bl. a. indenrigsministeren Väinö Leskinen« – en tro discipel af Väinö Tanner.

Det blev derefter et aksiom indenfor agrarpartiet, at Moskva ville reagere

negativt, hvis der i den finske regering var et flertal repræsenterende de partier, som de russiske ledere ikke havde tillid til – i dette tilfælde socialdemokraterne og højre (samlingspartiet), der havde haft 8 af 15 ministerposter i Fagerholms flertalsregering. Repræsentanter for disse partier hævdede derimod, at russernes mistillid ikke var berettiget men et produkt af bevidst bagvaskelse i Moskva fra ganske bestemte politiske kredses side.

De forskellige fortolkninger af, hvad man kunne slutte sig til med hensyn til de indenrigspolitiske konstellationers betydning for østrelationerne, satte sindene i kog i lang tid.

Den følgende, alvorlige krise i forholdet Finland–Sovjetunionen kom godt to år senere. I foråret 1961 opstilledes den helt upolitiske justitskansler Olavi Honka som socialdemokraternes og højres fælles præsidentkandidat, og senere gav også det finske og svenske folkeparti samt »landmandspartiet« (en udbrydergruppe fra agrarforbundet) sin støtte til hans kandidatur. Allerede på et tidligt tidspunkt var der mange iagttagere, der med spænding ventede Moskvas reaktion på, at de samme kræfter, der under krisen 1958-59 havde vakt russernes mishag, atter var samlet.

I efteråret fulgte den såkaldte notekrise. Russerne foreslog, denne gang med henvisning til artikel 2 i 1948-aftalen, konsultationer om fælles forholdsregler i anledning af den skærpede situation omkring Berlin. Slutresultatet blev, at præsident Kekkonen rejste helt til Novosibirsk for at tale med regeringschef Nikita Krustjev. Russerne gav herefter afkald på yderligere konsultationer. Kekkonen kvitterede med at opløse rigsdagen hvorved rigsdagsvalgene og præsidentvalget, der ellers med fem måneders mellemrum ville have forårsaget to regeringsdemissioner, nu blev holdt indenfor en måned, og den feberperiode, som valg normalt fremkalder i finsk indenrigspolitik, forkortedes til nogle få uger med tilsvarende ringere risiko for komplikationer.

Præsident Kekkonen genvalgtes med overvældende flertal, og ved rigsdagsvalgene vandt hans tidligere parti en klar sejr. I en krisesituation viste vælgerne deres tillid til de kræfter, der gennem mange år havde klaret de ofte vanskelige forhold til Sovjetunionen.

Russernes reaktioner i de to ovennævnte kriser synes at bekræfte den teori, at der går en klar linie gennem Finlands politiske verden – på den ene side agrarerne, dele af det finske og svenske folkeparti samt socialistisk forbund og kommunisterne, på den anden socialdemokraterne og højre. Hvis sidstnævnte gruppering får overvægt, bevirker det automatisk en negativ reaktion i øst.

Finlands indenrigspolitiske atmosfære har i årevis været inflammeret af diskussion om, hvorvidt Moskvas reaktioner var spontane eller »bestillingsarbejde fra Helsingfors«. Begge opfattelser har været umulige at bevise, men meget taler for, at en allerede eksisterende mistillid – især til social-

demokraterne – kan være blevet udnyttet. Moskvas mistænksomhed har i de senere år kunnet forklares ved, at Finlands socialdemokrater er aktivt med i internationale socialistsammenslutninger, der har udtalt deres tilslutning til NATO's politik.

Fra 1962 til 1966 har Finland haft flere regeringer, hvor hverken socialdemokrater eller kommunister har været repræsenteret, derimod nok de konservative, hvad nogle sovjetdiplomater i Helsingfors har udtalt deres forundring over.

ÅBNING TIL VENSTRE

Efter rigsdagsvalgene den 20-21 marts 1966 opstod en ny situation. Socialdemokraterne blev det største parti, idet de fik ca. 630.000 stemmer og dermed 53 mandater i rigsdagen. Denne gang kunne valget gennemføres uden antydning af pres udefra. Allerede før valgene var der tegn på, at Moskva efter lederskiftet i oktober 1964 havde revideret sin indstilling til socialdemokratiet. Et tegn derpå var nogle artikler i Pravda, hvor bladets Finlands-specialist Smirnov – med visse reservationer – antydede muligheden af, at socialdemokraterne, hvis de åbent vedkendte sig tidligere »fejlgreb«, kunne godkendes som part i en fælles front dannet af arbejderpartierne.

Beviset på en ny indstilling kom, da statsminister Andrei Kosygin besøgte Finland i juli, og der inviterede den nye statsminister, det socialdemokratiske partis leder, Rafael Paasio, til Sovjetunionen.

»Folkefrontsregering« er det ord, som er blevet brugt for at karakterisere Rafael Paasios regering. Den består af 6 socialdemokrater, 5 medlemmer af centerpartiet (tidl. agrarer), 3 folkedemokrater (2 kommunister + 1 ikke-kommunist) og en minister fra det socialistiske udbryderparti (»simonitterne«).

Selv om der stadig skulle regnes med russisk mistillid til socialdemokraterne, finder man, at regeringen dog »matematisk« opfylder de betingelser, som man formoder, Moskva stiller for at have tillid til en finsk regering. Af regeringens 15 medlemmer er flertallet, 9, medlemmer af politiske partier, hvis støtte til den officielle venskabspolitik i forholdet til Sovjetunionen aldrig er blevet betvivlet af russerne.

»Åbningen til venstre« – med kommunister i regeringen for første gang i 18 år – har vakt stor interesse, bl. a. indenfor de vesteuropæiske kommunistpartier. Her betragter man kommunisternes deltagelse i Paasios regering som det første konkrete eksempel på, hvordan kommunister kan følge den parole, som Nikita Krustjev formulerede allerede i sommeren 1958 på det store kommunistmøde i Bukarest, hvor en af hans tanker var, at kommunisterne måtte kunne samarbejde bl. a. med socialdemokrater i visse vesteuropæiske lande.

Set fra Helsingfors' synspunkt forekommer »åbningen til venstre« dog i første række at være dikteret af indenrigspolitiske hensyn. En rent socialdemokratisk mindretalsregering ville have fristet en meget usikker tilværelse. En regering bestående udelukkende af de tre socialistiske partier – socialdemokrater, folkedemokrater og socialistisk forbund – ville have haft flertal i rigsdagen, men tanken om kommunistisk deltagelse er i vide kredse meget upopulær, hvorfor socialdemokraterne ikke alene turde tage ansvaret herfor.

Skønt centerpartiet lige efter valget indtog det standpunkt, at »socialistpartierne« alene måtte tage ansvaret for regeringsdannelsen, opnåedes dets medvirken dog efter ugelange forhandlinger. Prisen herfor var imidlertid høj. Regeringsprogrammet – især punkterne om landbruget – bar i høj grad præg af at være indrømmelser til »centeragrarerne« og indfrielsen af mange af socialdemokraternes valgløfter blev umuliggjort.

I sin sammensætning minder denne regering meget om de første »trepartiregeringer« efter den anden verdenskrig, men den er dog ikke et paralleltilfælde til dem. Kommunisterne har ikke de samme nøglepositioner som den gang. Desuden er der mange tegn på, at de finske kommunister – skønt stærk modstand indenfor visse partifraktioner – er ved at modnes for en nyorientering. Yngre partimedlemmer har i de sidste år kritiseret partiledelsen for stiv doktrinisme, og krav er blevet rejst om at et nyt partiprogram, der afsværger klassekampsteorierne og godkender tanken om, at Finland kan udvikle sig i socialistisk retning – også som flerpartistat.

Ved den seneste partikongres, i januar 1966, skete der en omgruppering i partiledelsen, der viste, at den gamle ledergarde var ved at miste grebet. Den nye partiformand, Aarne Saarinen, er aldrig blevet stemplet som »stalinist«. Partisekretær er Ville Pessi, som har haft denne post helt fra 1944, da partiet atter blev legaliseret.

Den tilnærmelse mellem socialdemokrater og kommunister, man i disse måneder er vidne til, er ikke så meget ideologisk som taktisk betinget. Følgen er, at det socialdemokratiske udbryderparti, »simonitterne«, kommer i klemme.

Splittelsen af det socialdemokratiske parti skete i 1957, efter at Väinö Tanner var blevet valgt til partiformand. De førende navne indenfor den ny gruppedannelse var tidligere partiformand Emil Skog og tidligere indenrigsminister Aarre Simonen. Sidstnævnte var sammen med nogle partifæller trådt ind i en regering sammen med agrarerne – uden vedkommende partiinstansers godkendelse.

Der er mange ligheder mellem dette parti og andre radikale, ikke-kommunistiske socialistpartier i Europa, men typisk finske problemer spillede dog en afgørende rolle ved dets dannelse. Blandt andet fik moderpartiets indstilling til landbruget stor betydning, idet industrialiseringsparolerne

gjorde det vanskeligt at kæmpe om stemmerne blandt småbrugerne (med gårde på 5-10 ha). Lige siden 1918 havde mange af disse husmænd været socialistisk eller kommunistisk indstillet, men den ny tids vinde gjorde det nemt for agrarpartiet her at vinde erstatning for de stemmer, der – på den anden fløj – gik tabt som følge af urbaniseringen. Fremfor alt ønskede imidlertid lederne af udbryderpartiet at skabe en socialdemokratisk gruppe, der ikke var belastet af bandstråler fra Moskva og som uden forbehold ville – og kunne – deklarere sin støtte til den officielle udenrigspolitik, den såkaldte Paasikivi-Kekkonen-linie.

En tilsvarende splittelse skete indenfor fagforeningsbevægelsen, idet socialdemokraterne oprettede et konkurrerende forbund til det allerede eksisterende FFC (nu også kaldt LO). Også her har man iagttaget en tilnærmelse mellem socialdemokrater og kommunister, hvad der ved den seneste kongres – i juli 1966 – førte til, at den »simonitiske« formand Jaakko Rantanen blev erstattet med socialdemokraten Niilo Hämäläinen, der også fik kommunisternes stemmer.

Hvis Finland er eksempel på, hvordan kommunister udenfor de folkedemokratiske lande ønsker at bryde sig vej ud af isolationen, synes der ikke at være nævneværdig risiko for, at denne nye tendens skulle være i stand til at ødelægge det traditionelle parlamentariske demokrati.

ET MIRAKEL?

Naboskabet med Sovjetunionen og nederlaget i krigen præger mere eller mindre hvert eneste samfundsproblem i Finland.

Når man betragter udviklingstendenserne i dagens Finland, finder man meget, der er fælles med tilsvarende fænomener i de skandinaviske nabolande, men man glemmer som oftest, at urbaniseringen, mekaniseringen og ændringerne i den sociale struktur har et andet udgangspunkt i Finland. Foruden den åreladning, som krigen medførte, betalte Finland sin krigsgæld, hvis virkelige størrelse blev omtrent 600 millioner dollars. Placeringen af den karelske befolkning – 400.000 personer eller 10 % af den totale befolkning – kostede et tilsvarende beløb, og emigrationen – bl. a. til Sverige – har betydet en enorm eksport af kvalificeret arbejdskraft.

Undertiden har man kaldt Finland »Nordens Sicilien«, og når denne betegnelse kan have en vis berettigelse, er forklaringen ikke alene, at Finland ikke helt har overvundet krigen og den følger. Yderligere har nemlig agrarpartiets – og til dels også socialdemokraternes og kommunisternes – interesse for småbrugerne ført til en langsommere social omgruppering end den, som havde kunnet opnås med ringere støtte til de talrige dyrkere af miniaturelandbrugene.

Kapitalmangelen har kunnet motivere denne politik, idet den har umulig-

gjort etablering af de arbejdspladser, som skulle have taget imod den arbejdskraft, som rationalisering af jord- og skovbrug ellers havde frigjort.

Men foruden kapitalmangelen har krigsgældsleveringerne også medført, at Finland har måttet opbygge en helt ny industri, metalindustrien – herunder den vigtige værftindustri – thi en meget stor del af krigsskadeserstatningen krævedes i form af produkter fra disse industrigrene.

Metalindustrien beskæftiger i dagens Finland 130.000 personer (lig med 30 % af samtlige industribeskæftigede) mod ca. 30.000 i 1938, det sidste fredsår. Landbrugsbefolkningens antal er i samme periode gået ned med 800.000 og ligger nu på ca. 1 million. Bruttoværdien af den totale produktion fra metalindustrien var i 1963 3.327 millioner mark mod 699 millioner (»omregnede«) mark i 1938.

Metalindustriens produktionsvolumen er siden 1938 blevet 7-doblet, medens størrelsen af hele den øvrige industriproduktion kun er 5 gange så stor som i det sidste fredsår. Den industri, der baseres på skovprodukter og som er Finlands »traditionelle industri«, udgør imidlertid 70 % af landets totale eksport.

Alt tyder på, at det – ligesom i de øvrige nordiske lande – bliver serviceerhvervene, der i fremtiden vil ekspandere mest. Samtidig finder der imidlertid en gigantisk folkebevægelse sted mod de sydlige dele af landet, især Nylands län (amt), hvor også hovedstaden ligger. I følge prognoserne vil Finlands befolkning trods emigration passere 5 millioner i 1980 og i 1990 stige til 5.250.000. Nylands läns befolkning vil frem til 1990 øges med 30 % i forhold til tallet i 1960, d. v. s. med cirka 600.000 personer. Hele landets befolkning vil i denne periode vokse med godt 800.000 personer, d. v. s. at Nyland tager 75 % af denne tilgang.

Bybefolkningen var i 1960 38 % af den totale befolkning, men allerede i 1990 vil den ifølge prognoserne være 64 %. Byernes befolkning vil i denne periode vokse med 1,6 millioner samtidig med at »provinsens« befolkning går ned med 845.000.

Når disse strukturelle ændringer er fuldbyrdet, vil Finland kun i ringe grad ligne det krigshærgede land, der i slutningen af 1940-erne anstrengte sig både politisk og økonomisk for at finde løsninger på de problemer, der fulgte efter nederlaget.

Fremtiden bliver imidlertid i høj grad afhængig af, hvordan den økonomiske integration udvikler sig i Europa, og hvilke muligheder Finland får for at tilpasse sig til denne. Også her spiller forholdene til Sovjetunionen en stor rolle, hvad man så allerede da EFTA etableredes. Finland kunne ikke associere sig med denne blok, før sagen var drøftet meget omhyggeligt med lederne i Moskva. Af samme grund forsinkedes også Finlands indtræden i Nordisk råd og De forenede Nationer. De finske, ledende politikere har imidlertid i alle disse situationer bevidst gjort sit bedste for at opnå enighed

med russerne, idet man konsekvent har holdt sig til den af Paasikivi udtrykte tanke, at »Sovjetunionen må kunne stole på sin nabo i nordvest«.

Jeg nævnte tidligere i denne artikel. at der i Finland råder en vis uenighed om, hvorvidt den officielle statsledelse til tider er gået for vidt i sin sovjettisk-venlige holdning. Dette gælder specielt visse af den finske præsidents – Urho Kekkonens – initiativer, bl. a. forslagene om dannelse af en kernevåbenfri zone i Nord-Europa, en ikke-angrebspagt med Norge i relation til grænseområderne i nord, de mere eller mindre tilslørede forslag om at man i Danmark og Norge skulle overveje forholdet til NATO, lejningen af den sydlige del af Saima-kanalen etc. Til forsvar for disse initiativer plejer man at hævde, at de i første række tjener finske interesser og at den omstændighed, at de også svarer til sovjetiske ønsker vedrørende forholdene i Nord-Europa, ikke ændrer noget i sagen.

Den sovjetiske interesse for Finlands stilling indenfor en nordisk ramme kom tydeligst til udtryk under Kekkonens og Krustjevs samtaler i Novosibirsk, hvor man fra sovjetisk side erklærede, at kravene om militære konsultationer kunne frafaldes, så længe forholdene i Nord-Europa ikke gav anledning til bekymringer. I praktisk talt hvert eneste communiqué efter sovjetisk-finske forhandlinger på højt niveau har man nævnt begge landes fælles interesse i at forholdene i Norden er stabile og gunstige for fredens sag.

Finlands geografiske og politiske situation tvinger den politiske ledelse til bestandigt at tage hensyn til, hvad der er muligt at gennemføre uden at støde naboen i øst. Som forholdene har udviklet sig, må man sige, Finland har bevaret muligheden for selv at træffe sine afgørelser – i egen interesse, og dette gælder også alle dispositioner til udvikling af forholdet mellem Finland og Sovjetunionen. Man er blevet klar over, at alene den geografiske beliggenhed – naboskabet til en stormagt – stiller Finland i en særstilling.

Denne erkendelse er den store forskel mellem forholdene nu og for 25 år siden.